

REFERAT: HINDUIZEM

Predmet: sociologija

Vrhnika, 13.10.2003

Začetki:

Hinduizem je ena najstarejših ver na svetu, najbolj pa je razširjena v Indiji, kamor segajo tudi začetki te vere. Natanek se povezuje s starodavno kulturo, ki je cvetela v dolini reke Ind, med leti 3500 in 1500 pr. Kr. Kar nam je znano o tej kulturi izvira iz

najdb v mestih Harappa in Mohendžo-Daro. Ta kultura se je končala okrog leta 1500 pr. Kr., ko so Ariji s severa prodrli v Indijo. Hinduizem se je razvil iz verovanja obeh teh ljudstev. Ariji so s seboj prinesli svoje svete spise, imenovane **VEDE** in s temi literarnimi deli položili temelje hinduizma.

Vede so zbirka raznih literarnih del, ki so nastajala več stoletij. K vedam spadajo tudi tako imenovane *upanišade*. To so dela, ki vsebujejo filozofska besedila: meditacije, misli in spekulacije.

Če bi vzeli hinduizem kot celoto..

Hinduizem je zelo raznolika religija, ni imela enega samega utemeljitelja in razvijala se je dolgo. Včasih se zdi, da so različne vrste hinduizma med seboj zelo različne, vendar pa je za vse hindujce ena sama nespremenljiva resničnost - BRAHMA.

" Hinduizem vsebuje obilje ljudem, ki delajo na družbenem področju. Nadrobno določa dolžnosti v skladu s starostjo, značajem in družbenim položajem." (SMITH, 1996, 18)

Če bi strnili vso obsežno literaturo, obrede, običaje, umetnost itd., bi odkrili, da ta vera pravi: **Lahko imaš, kar si želiš**. Toda kaj si ljudje sploh želijo? Indija je s tem vprašanjem živela cela stoletja in v bistvu še vedno. Pravi, da si ljudje v Indiji želijo štiri stvari: UŽITEK, USPEH, ODGOVORNO IZPOLNJEVANJE DOLŽNOSTI in OSVOBODITEV.

Verovanja:

Brahman:

Hindujci so z imenom BRAHMAN poimenovali najvišjo realnost. Glavni atributi povezani s tem imenom so **sat**, **čit** in **ananda**, kar pomeni **bit**, **zavest** in **blaženost**. Najvišja realnost, najvišja zavest in povsem stran od vsakršne možnosti za frustracijo - to je temeljno hindujsko stališče do boga. Bog je lahko osebni ali nadoseben, ne pa oboje hkrati, zato se je vsa Indija strinjala s pobudo, da si častilec zamisli brahmana kot osebnega ali nadosebnega. Zamisli si pač glede na to, kateri od obeh ima zanj najbolj vzvišen pomen.

Nekateri hindujci verjamejo, da je brahman popolna, nespremenljiva, končna resničnost, ki obstaja nad pojavi navadnega sveta. Drugi pa menijo, da je to Bog. Tu imamo neko legendo o brahmanu, ki gre takole. *Neki modrec je skušal sinu razložiti kaj je Brahman. Rekel mu je naj strese sol v vodo in jo vzame nazaj. Sol se je seveda raztopila in sin je ni mogel pobrati. Modrec je sina poučil, da je navzočnost brahmana na svetu podobna soli v vodi. Je neviden, a povsod navzoč.*

Bogovi:

Hinduizem pozna eno osrednje božanstvo, poleg njega pa še milijon drugih. Hindujci verujejo da se v vseh bogovih izraža brahman. Toda pomemben položaj imajo boginje, a ne kot žene bogov; imajo jih za ustvarjalno moč in energijo. Hindujci vidijo boga v vsem.

Hindujsko trojstvo:

Sestavljajo ga trije pomembnejši bogovi: **Šiva**, **Višnu** in **Brahma**. Ti so bili odgovorni za ustvarjanje, ohranjanje in uničevanje sveta. Ta krog sprememb naj bi se ponavljal v neskončnost. Višnu ohranja, Šiva uničuje in hkrati omogoča ponovno ustvarjanje, Brahma pa je stvaritelj.

Brahma:

Ta bog obstaja zato, ker v človekovem življenju in v svetu obstaja nenehno spreminjanje, nestalnost, večni krog nastajanja in propadanja. Zato mora obstajati nekaj stalnega in to je Brahma. Z njim je vsaka duša eno in on je duša vsega. Po hindujskem prepričanju traja vesoljstvo, ki ga izžareva Brahma, več kot 4 milijarde let. Potem se vrne k Brahmi, še prej pa je vesolje uničeno z ognjem in vodo. To se ponavlja in traja večno. Brahma se zdaj izkaže kot stvarnik – svet ustvari iz sebe ali iz obstoječe snovi. In to je bistvena razlika hinduizma od judovsko-krščanskega verovanja, saj v le tem Bog ustvari svet iz nič!

Šiva:

Hinduizem je le navidezno politeistična vera, toda u bistvu je monoteistična. Hindujski verjamejo, da se brahman izraža v vsem, torej je tudi bog Šiva le izražen brahman? Hindujski bog Šiva ima mnogo rok, ki simbolizirajo številne oblike božje energije. Šiva je uničevalec. Pogosto se pojavlja v kipih plesalca (bog plesa –Nataradža), ki simbolizira nastanek, propad in nov nastanek tako človeka, kot sveta. Združuje ženske in moške lastnosti. Častilci Šive prisegajo na poduhovljenost, samodisciplino in askezo.

Višnu:

Ta bog, imenovan ohranjevalec ima 10 utelešenj ali avatarjev. To je deset oblik, v katerih se pojavlja na Zemlji, predvsem takrat, kadar grozi nesreča. Najpomembnejša avatarja sta sedmi – Rama in osmi – Krišna. Deseti –zadnji avatar se še ni pojavil, saj pravijo, da se bo Višnu pojavil v tej obliki ob koncu naše dobe, da bo uničil zlo in obnovil red.

BHAKTI: to je ljubeča vdanost Višnuju, s katero si prizadevajo odrešenje.

Rama:

Rama in njegova žena Sita sta vzor, kako naj se moški in ženska vedeta v družbi.

Krišna:

To je verjetno najbolj priljubljen bog.

Ganeša:

Je manjše božanstvo, a je vseeno pomembno. Je sin Šive in njegove žene Parvati. Nanj se obrnejo v začetku kakega novega velikega dejanja.

Parvati, Durga, Kali:

To so tri boginje, ki so povezane s Šivo. Parvati je Šivova nežna in lepa žena, ki dopolnjuje sočutni del njegove narave. Durga in Kali dopolnjujeta Šivovo bolj uničevalno stran narave; sta divji in močni.

Odnos boga do sveta:

Odnos, ki ga ima bog do sveta lahko primerjamo z odnosom umetnika do svojega dela. Bog je Stvarnik(Brahma), Ohranjevalec(Višnu) in Učevalec(Šiva), ki vse končne oblike razkroji v prvotno naravo, iz katere so izšle. V tem primeru je bog osebni, kar sem omenila že prej. Če pa vzamemo, da je nadoseben, potem je bog v vsakem pogledu daleč stran od končnega sveta.

Dozorevanje v univerzumu:

***Kot človek vrže proč obleke stare
in si nadane nova oblačila,
tako Duh učlovečeni odvrže
staro telo in v novo se naseli.***
(Bhagavadgita II, 22)

Primerjajmo individualno dušo z vodo, tik preden le ta zavre. Duša je kot mehurčki, ki se oblikujejo na dnu posode, si utirajo pot skozi vodo (univerzum) in izbruhnejo v brezmejno ozračje (osvoboditev). Ta proces v katerem individualna duša - DŽIVA potuje skozi zaporedje teles, imenujemo REINKARNACIJA ali preseljevanje duš. V sanskrtu

(indijskem jeziku) SAMSARA, ki označuje neskončno potovanje skozi cikle življenja, smrti in ponovnega rojstva. Duša raste kor rastlina in v vsakem naslednjem utelešenju ima bolj kompleksno telo, ki ji daje potrebne pogoje za njene nove zmožnosti. Vstop duše v človeško telo dokazuje, da je dosegla samozadevanje, s tem pa tudi svobodo, odgovornost in napor. Mehanizem, ki povezuje te pridobitve, je zakon **karme**. Ta beseda dobesedno pomeni delo, kot nauk moralni zakon vzroka in učinka. Če na kratko povzamem kaj karma narekuje: Vsak posameznik je v celoti odgovoren za svoje trenutno stanje in bo imel natanko tako prihodnost, kot si jo zdaj ustvarja. Torej vsaka odločitev ima svoje posledice.

Kaj je sploh dozorevanje duše v univerzumu?

Na podlagi neke indijske pripovedke je Chistoper Isherwood napisal zgodbo, ki to povzema.

“Nek starec je sedel na trati obkrožen s skupino otrok in jim pripovedoval zgodbo o čudežnem drevesu Kalpataraju, ki izpolni vse želje. ‘Če govoriš z njim in mu poveš svojo željo, ali če ležiš pod njim in premišljuješ ali samo sanjaš o želji, se ti bo ta želja izpolnila.’ Starec jim je še povedal, da je nekoč dobil to drevo in ga posadil na svojem vrtu. ‘Pravzaprav’ jim je rekel, ‘je Kalpaturu tamle.’ Ob teh besedah so otroci planili k drevesu in ga zasuli z željami. Izkazalo se je, da je večina od njih nespametnih in končale so se bodisi s slabo prebavo ali solzami. Toda Kalpataru je izpolnil vse želje brez izjeme, saj mu ni bilo do svetovanja. Leta so tekla in Kalpaturu je bil pozabljen. Otroci so odrasli v moške in ženske ter so si prizadevali, da bi se jim izpolnile nove želje. Najprej so si želeli, da bi se jim želje izpolnile takoj, pozneje pa so iskali take, ki jih je bilo čedalje težje izpolnjevati.” (SMITH, 1996, 48)

Smisel zgodbe je: univerzum je kot nakakšno velikansko drevo želja, z vejami, ki segajo vsakomur v srce. Kozmični proces določa, da so bo sigurno, v tem ali drugem življenju, izpolnila vsaka želja, toda skupaj z njenimi posledicami.

Osvoboditev:

Osvoboditev iz kroga reinkarnacije in trpljenja se imenuje MOKŠA. Mokša se doseže samo, če modrost nadomesti neznanje. Tisto, kar ljudi odvrta od tega, se imenuje MAJA. Maja je nagib, da stvari vidijo narobe, je kot utvara.

Kakšen je naš svet?

Na to vprašanje nam hinduizem odgovarja tako:

- ◆ Ta svet je mnogovrsten in ima vodoravno neštete galaksije, navpično neštete plasti in časovno neštete cikle.
- ◆ Ta svet je pravični svet, kjer bo zakon karme večno veljal.
- ◆ To je srednji svet in ne bo nikol nadomestil raja.
- ◆ Ta svet je maja in je varljivo zvijačen.
- ◆ Je vežbališče, kjer ljudje lahko razvijejo svoje najvišje sposobnosti.
- ◆ Ta svet je lila, igra božanstva pri njegovem kozmičnem plesu - neutrudnem, neskončnem, vabljivem, vendar navsezadnje dobrotljivem.

Glavni prazniki:

S= sukla (število dni po mlaju)

K=Krišna (število dni po ščipu)

☞ čaitra Rame)	S9	ramanavami (Rojstni dan Gospodarja
☞ asadha Džaganata)	S2	ratajatra (romanje kočije
☞ sravana	S11-15	džulanjatra (zibanje Krišne na gugalnici)
☞ sravana	S15	rakšabandana (prepletanje srčnih niti)
☞ bardapada	K18	džanamaštrami (rojstni dan Krišne)
☞ asvina	S7-10	Durga-pudža (čaščenje boginje Durge)
☞ asvina	S1-10	navaratri (praznik “devetih noči”)

☪	asvina	S15	Lakšmi-pudža (člaščeje boginje Lakšmi)
☪	asvina	K15	Divali, Dipavali ("praznik luči")
☪	kartika	S15	guru Nanak džananti (rojstni dan Nanaka)
☪	maga	K5	Sarasvati-pudža (člaščenje boginje Sarasvati)
☪	maga	K13	maha-Šivaratri (velika noč Šive)
☪	palguna	S14	holi (praznik ognja)
☪	palguna	S15	dolajatra (praznik vožnje Krišne v čolnu)

Zgoraj omenjeni *divali*, se povezuje z boginjo Lakši in se praznuje ob hindujskem novem letu novembra. Povsod so prižgane svetilke in sveče, ljudje si izmenjujejo darila in voščilnice.

Templji in molitev:

Hindujski obiskujejo templje, ki jih je v Indiji kar veliko, le ob praznikih in slavnostih. Po lastni želji se udeležujejo obredov. Hindujscem zahodnih držav so templji pomembnejši, saj se tam sestajajo in skupaj molijo. Drugače pa molitev poteka doma in združuje celo družino. Vsak posameznik se na podlagi osebne izbire, družinskega okolja in kraja odraščanja, odloči kater bog ali boginja je zanj pomemben. Središče člaščenja je oltar, na katerih so postavljeni predmeti, ki ustrezajo petim čutom: vidu, sluhu, tipu, vonju in okusu. Z njihovo pomočjo se vernik popolnoma preda molitvi. Nekateri hindujski uporabljajo podobe bogov, da lažje osredotočijo svoje misli od individualnega boga na brahmana.

Simbol AUM:

Simbol, ki ga izgovorimo OM, je obreden in svet hindujski zlog, preveden v sanskrtsko kaligrafijo in ga običajno razumemo kot temeljni zvok univerzuma. Pojejo ga zaradi učinka vibracij na vernike in zato, ker je simbol ene same realnosti - brahme.

Pomen kast v hinduizmu:

Pomen kastnega sistema v Indiji ni več tako pomemben kot v preteklosti. Vseeno pa ga moramo omeniti. Vsakdo je rojen v neko kasto, pač glede na to, kakšen je bil v prejšnjem življenju. Nastanek kast je povezan s prihodom že prej omenjenih Arijev v Indijo. Spopadli sta se dve kulturi. Rezultat etničnih razlik, barve kože, itd. je bila razdeljena družba. Ljudje se delijo na štiri skupine, glede na to, kako lahko najboljše prispevajo k družbi in razvijajo svoje zmožnosti.

- 1) Prva skupina so **brahmani** ali vidci, ki so duhovni vodje svoje kulture, Njim pripadajo funkcije, ki jih je družba razdelila med filozofe, duhovnike, umetnike in učitelje; njihovo gradivo so duhovne stvari.

- 2) **Kšatrije** ali **upravitelji**, s smislom za táko vodenje ljudi in projektov, ki kar najbolj izkorišča človeške sposobnosti.
- 3) Tretji so **vajšije**, so poklicni proizvajalci; obrtniki in kmetje, ki ustvarjajo materialne stvari.
- 4) Zadnji so **šudre**, nekvalificirani delavci; služabniki ali posnemovalci.

Le redki sodobni hindujci zagovarjajo skrajnosti, do katerih je šla Indija, da bi obdržala razlike med kastami. Pripadniki različnih kast imajo prepoved skupnega obedovanja, poročanja in drugih družbenih stikov.

Kasta je nekoč pomenila privilegij, danes pa si hindujci prizadevajo to odstraniti. *“Dokler so mnogi prepričani, da obstaja problem, ki ga doslej še nobena dežela ni rešila, namreč problem, kako naj bo urejena družba, da bi zagotovila kar največ poštenega ravnanja in ustvarjalnosti, bodo temeljne ideje o kasti še vedno pritegovale pozornost.”* (SMITH, 1996, 44)

Sistem kast je ljudi razdelil na tisoče različnih skupin; nekatere od njih so bile celo zapostavljene. To je zdaj v Indiji nezakonito.

Joga:

V hinduizmu poznajo štiri glavne vrste joge. Vsak si izbere tisto, ki najbolj ustreza njegovemu značaju in starosti.

- **Radža joga** je najvišja, kraljeva in joga razuma. Vključuje uporabo tehnik duševnega obvladovanja in meditacijo.
- **Džnana joga** je joga spoznanja in vključuje učenje.
- **Bhakti joga** je joga ljubezni in pomeni popolno predanost v ljubezni in molitvi bogu
- **Karma joga** je joga dela. Izvajajo jo osebe, ki si prizadevajo za izpolnitev *DHARME*.

DHARMA:

Hindujci si prizadevajo živeti v skladu z dharmo, morlanim zakonom, ki vodi človekovo življenje. Njegove dolžnosti so določene s položajem posameznika v družbi in njegovim življenjskim obdobjem.

Reka Ganges:

Ta reka velja za sveto reko v Indiji, tudi mnoge druge reke so svete. Mrtve sežigajo, sledi pa seveda ponovno rojstvo. Ko umrejo **sanjasi**; sveti, ki so v življenju že postali eno z Brahma, jih ne sežgejo. Mnoge od njih, pa tudi pepel sežganih vržejo v reko Ganges.

Vemo tudi, da hindujci praznujejo številne praznike, ob tem pa se tisoči okopajo v sveti reki.

Zaključek:

Pomembna poteza hinduizma je ljubezen do vseh živih bitj. Verjamejo namreč, da so vsa izšla iz Brahme; vesolje, žival, človek, rastlina, tudi kamen – vse sestavlja celoto. Hinduizem je določen s predstavo monoizma: “biti eno z vsemi bogovi, živimi bitji in stvarmi.” Pobožni hindujci so pogosto vegetarijanci. Krava in vrana sta sveti živali in ju ne sme ubiti nihče.

Literatura:

<http://nikman.k2.net/religije/hinduizem.htm>

- 1. ŠKAFAR, Vinko. (1998). Verstva, sekte in novodobna gibanja. NUK, Ljubljana. ISBN 961-218-226-4**
- 2. SMITH, Houston. (1996). Svetovne religije. Maribor: univerzitetna knjižnica. ISBN 86-377-0793-9**
- 3. VELIKA OTROŠKA ENCIKLOPEDIJA. (2000). NUK, Ljubljana. ISBN 86-341-2336-7**